

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

ŠARŽNI KOTLASTI REAKTORI

“Sofisticirani” polimeri za posebne namjene?

Mala proizvodnost

Više cijene produkta

KONTINUIRANI REAKTORI

“Visokotonažni” polimeri

Viša proizvodnost

Niže cijene produkta

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

HOMOGENI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

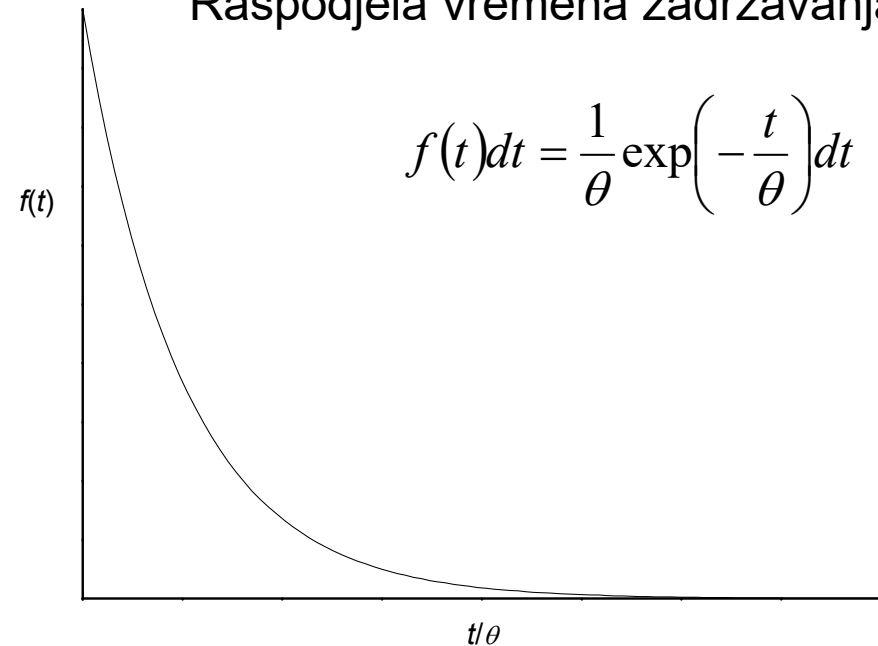
HPKR, HCSTR

Idealno miješanje

Stanje izlazne struje jednako stanju u reaktoru

$\theta = \frac{V}{Q}$ Vrijeme zadržavanja

Raspodjela vremena zadržavanja

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

HOMOGENI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Idealna anionska polimerizacija

$$\frac{d(VM)}{dt} = Q_0M_0 - QM - VkPM \quad \text{Bilance zasnovane na količinama tvari}$$

$$\frac{d(VP_r)}{dt} = Q_0P_{r0} - QP_r + Vk(P_{r-1} - P_r)M$$

$$-\frac{(M_0 - M)}{\theta} = -kI_0M \quad \text{Stacionarno stanje}$$

$$-\frac{(P_{r0} - P_r)}{\theta} = k(P_{r-1} - P_r)M$$

$$\frac{M}{M_0} = 1 - p = \frac{1}{1 + kI_0\theta} \quad \text{Stacionarna koncentracija monomera}$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

HOMOGENI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Idealna anionska polimerizacija

$$Da = \frac{-VkPM}{-QM} = kI_0\theta$$

Damköhlerova značajka:

Omjer brzine reakcije i brzine izlaza

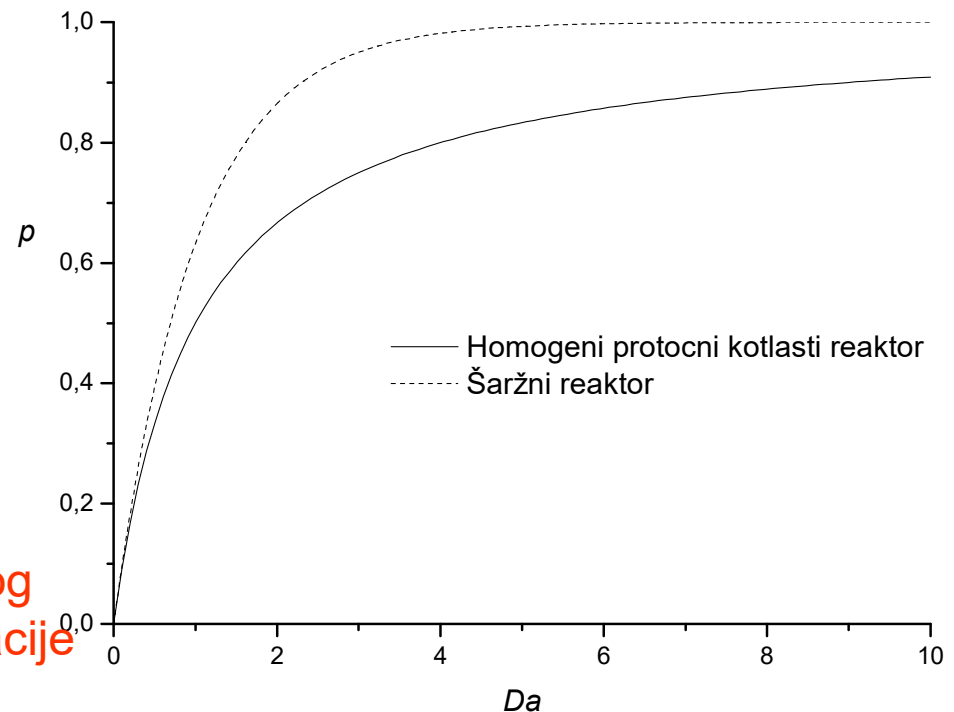
Karakterizira šansu molekule da reagira

$$1 - p = \frac{1}{1 + Da} \quad p = \frac{Da}{1 + Da}$$

Veza Damköhlerove značajke i stacionarne konverzije za HPKR

$$p = 1 - \exp(-Da)$$

Kod IKR – velike početne brzine,
kod HPKR – mala brzina reakcije zbog
niske stacionarne (izlazne) koncentracije
monomera

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

HOMOGENI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Idealna anionska polimerizacija

$$\bar{r}_n = 1 + kM\theta = 1 + p \frac{M_0}{I_0}$$

$$\bar{r}_w = 1 + 2kM\theta = 1 + 2p \frac{M_0}{I_0}$$

Prosjeci raspodjele

Geometrijska raspodjela u HPKR

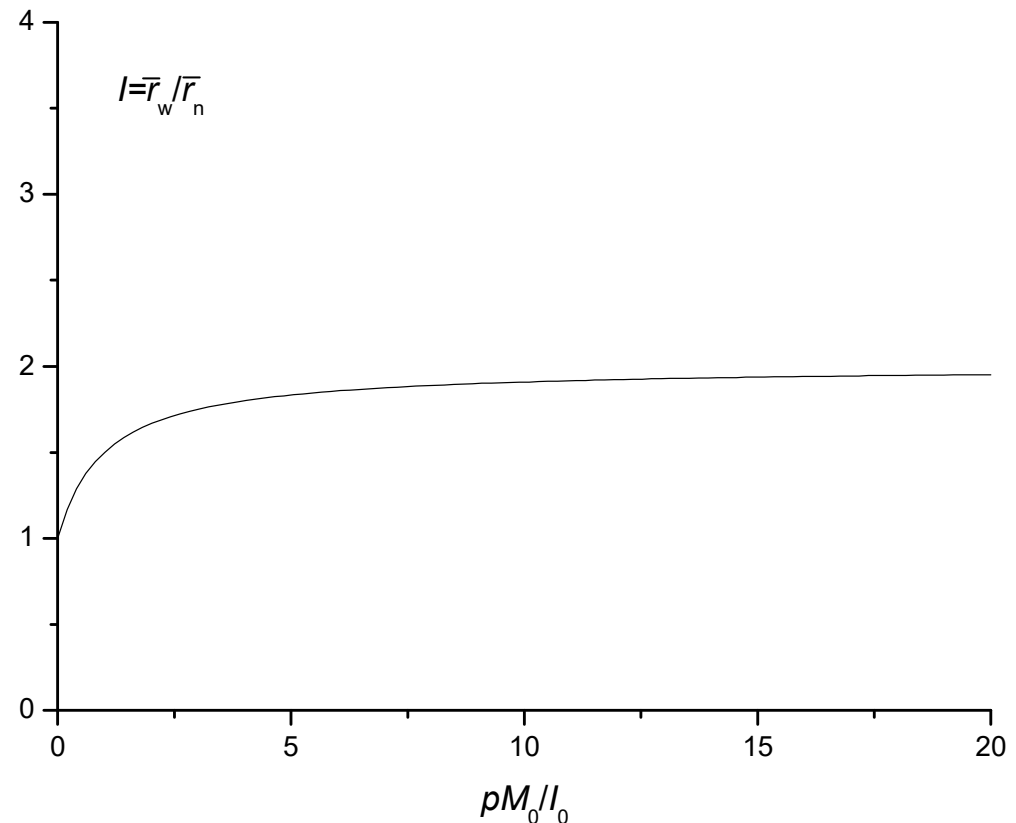
Nasuprot Poissonove u IKR

Širina raspodjele posljedica

Raspodjele vremena zadržavanja

Veći omjer M_0/I_0 – dulji lanci,

Veći omjer M_0/I_0 – šire raspodjele

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

HOMOGENI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Stupnjevita polimerizacija tipa AB

$$-\frac{(P_{r0} - P_r)}{\theta} = k \sum_{s=1}^{r-1} P_s P_{r-s} - 2kP_r P$$

Stacionarna bilanca za polimer
stupnja polimerizacije r

$$Da = kP_{1,0}\theta$$

Damköhlerova značajka:

Omjer brzine reakcije i brzine izlaza

Karakterizira šansu funkcionalne skupine da reagira

Veza Damköhlerove značajke i
stacionarne konverzije za HPKR

$$p = 1 + \frac{1 - \sqrt{1 + 4Da}}{2Da}$$

Rezultat kao i kod anionske
polimerizacije:

Za isti Da niža konverzija
funkcionalne skupine
u HPKR nego u IKR

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

HOMOGENI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Stupnjevita polimerizacija tipa AB

$$P_r = P_{1,0} \frac{(2r-2)!}{r!(r-1)!} (\sqrt{1+4Da})^{-(2r-1)} Da^{r-1} = P_{1,0} (1-p) \frac{(2r-2)!}{r!(r-1)!} \frac{p^{r-1}}{(1+p)^{2r-1}}$$

Stacionarna raspodjela koncentracija

$$F(r) = \frac{(2r-2)!}{r!(r-1)!} \frac{p^r}{(1+p)^{2r-1}} \quad \text{Raspodjele stupnjeva polimerizacije}$$

$$W(r) = \frac{(2r-2)!}{(r-1)!(r-1)!} \frac{(1-p)p^{r-1}}{(1+p)^{2r-1}}$$

$$\bar{r}_n = \frac{1}{1-p} \quad \bar{r}_w = \frac{1+p^2}{(1-p)^2} \quad \text{Prosjeci}$$

$$D = \frac{1+p^2}{1-p} \quad \text{Disperznost}$$

Raspodjele šire nego u IKR

$$\bar{r}_n = \frac{1}{1-p} \quad \bar{r}_w = \frac{1+p}{1-p}$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

HOMOGENI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Radikalska polimerizacija

$$-\frac{(M_0 - M)}{\theta} = -2fk_d I - k_p MR$$

Stacionarna bilanca za monomer

Monomer se troši inicijacijom i propagacijom
Prijenos lanca na monomer zanemari

$$\frac{M}{M_0} = 1 - p = \frac{1 - 2fk_d I \theta / M_0}{1 + k_p R \theta}$$

Rješenje bilančne jednačbe

$$R = \frac{\sqrt{1 + 8fk_d I k_t \theta^2} - 1}{2k_t \theta}$$

Stacionarna koncentracija radikala
metodom diskretnih transformacija

$$R = \sqrt{\frac{2fk_d I}{k_t} \left(\sqrt{1 + \frac{1}{8fk_d I k_t \theta^2}} - \sqrt{\frac{1}{8fk_d I k_t \theta^2}} \right)}$$

Komplicirani oblik
Razlomak zanemari

$$R = \sqrt{\frac{2fk_d I}{k_t}}$$

Isti rezultat kao za IKR
karakteristično za sve kratkoživuće intermedijere

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

HOMOGENI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Radikalna polimerizacija

Rastući lanci su kratkoživući radikali

Svi terminiraju prije nego li izađu

Stoga vrijeme zadržavanja ne utječe na statističku raspodjelu

Statistička raspodjela identična kao u IKR

Stacionarni uvjeti u reaktoru

Izostaje pomačna disperzija

Raspodjele u HPKR nešto uže nego one u IKR!

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Promjena viskoznosti – nekoliko redova veličine

Režim miješanja – utječe na svojstva produkta

Primjer utjecaja difuzijskih ograničenja – gel-efekt

Nemogućnost miješanja ograničava postizanje visokih konverzija kod stupnjevitih polimerizacija

Segregiranje reaktora

- pojedini dijelovi reaktora međusobno ne izmjenjuju tvar i energiju
- u pojedinim dijelovima vladaju različiti uvjeti
- širi se raspodjela svojstava konačnoga produkta
- ukupna raspodjela zbroj je pojedinačnih

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Modeliranje neidealnog miješanja vrlo teško

Dobro makromiješanje – pojedini dijelovi mase u PKR uspješno izmjenjuju pozicije

Loše mikromiješanje – pojedini dijelovi mase u PKR ne izmjenjuju tvar

Rezultat – PKR se opisuje kao zbroj vrlo malih IKR

Raspodjela vremena zadržavanja odnosi se na raspodjelu malih IKR unutar SPKR

Ostali efekti:

- mrtve zone,
- izolirani kanali protjecanja,
- premosnice

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Idealna anionska polimerizacija

$$P_r = I_0 \exp(-\tau) \frac{\tau^{r-1}}{(r-1)!}$$

Raspodjela u segregiranom djeliću šarže

$$\tau = \frac{M_0}{I_0} p$$

Veza transformiranog vremena i konverzije

$$f(t)dt = \frac{1}{\theta} \exp\left(-\frac{t}{\theta}\right) dt$$

Raspodjela vremena zadržavanja
volumnih djelića šarže

$$\bar{Z} = \int_0^{\infty} Z f(t) dt$$

Uprosječivanje (integriranje)

$$P_r = I_0 \int_0^{\infty} \exp(-\tau) \frac{\tau^{r-1}}{(r-1)!} \frac{1}{\theta} \exp\left(-\frac{t}{\theta}\right) dt$$

Raspodjela u reaktoru

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Idealna anionska polimerizacija

$$P_r = I_0 \int_0^{\infty} \exp(-\tau) \frac{\tau^{r-1}}{(r-1)!} \frac{1}{\theta} \exp\left(-\frac{t}{\theta}\right) dt \quad \text{Raspodjela u reaktoru}$$

$$\bar{\tau} = \int_0^{\infty} \tau \frac{1}{\theta} \exp\left(-\frac{t}{\theta}\right) dt \quad \text{Prosječno transformirano vrijeme}$$

$$\bar{\tau} = \frac{kM_0\theta}{1 + kI_0\theta} \quad \text{Nakon integriranja}$$

$$\bar{\tau} = \left(\frac{Da}{1 + Da} \right) \frac{M_0}{I_0} \quad \text{Veza s Damköhlerovom značajkom}$$

$$p = \frac{Da}{1 + Da} \quad \text{Rezultat je analogan onom kod HPKR}$$

SPKR i HPKR pokazuju niži p za isti Da od IKR

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Idealna anionska polimerizacija

Prosjeci, SPKR

$$\bar{r}_n = 1 + \tau$$

$$\bar{r}_w = \frac{1}{1 + \tau} \left[1 + 3\tau + \frac{2\tau^2}{1 + \tau(I_0/M_0)} \right]$$

Prosjeci, HPKR

$$\bar{r}_n = 1 + p \frac{M_0}{I_0} = 1 + \tau$$

$$\bar{r}_w = 1 + 2p \frac{M_0}{I_0} = 1 + 2\tau$$

$$\tau_{\max} = \frac{M_0}{I_0}$$

$$p \rightarrow 1$$

Maksimalni pri potpunoj konverziji
(beskonačnim vremenima zadržavanja)

$$\bar{r}_w = \left[1 + \frac{M_0}{I_0} + \frac{\frac{M_0}{I_0}}{1 + \frac{M_0}{I_0}} \right]$$

$$\bar{r}_w = 1 + \tau + \frac{\tau}{1 + \tau}$$

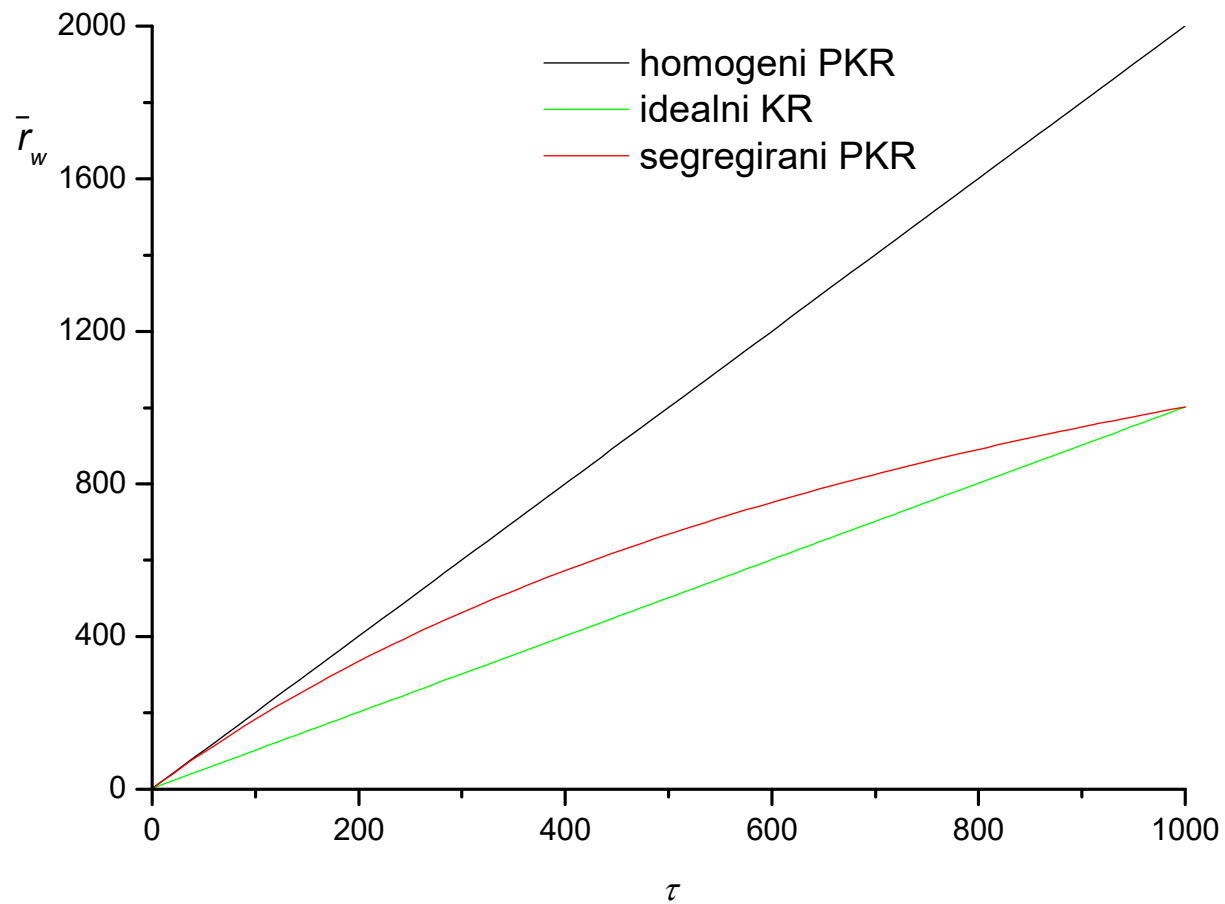
$$\bar{r}_n = 1 + \tau$$

Prosjeci, IKR

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

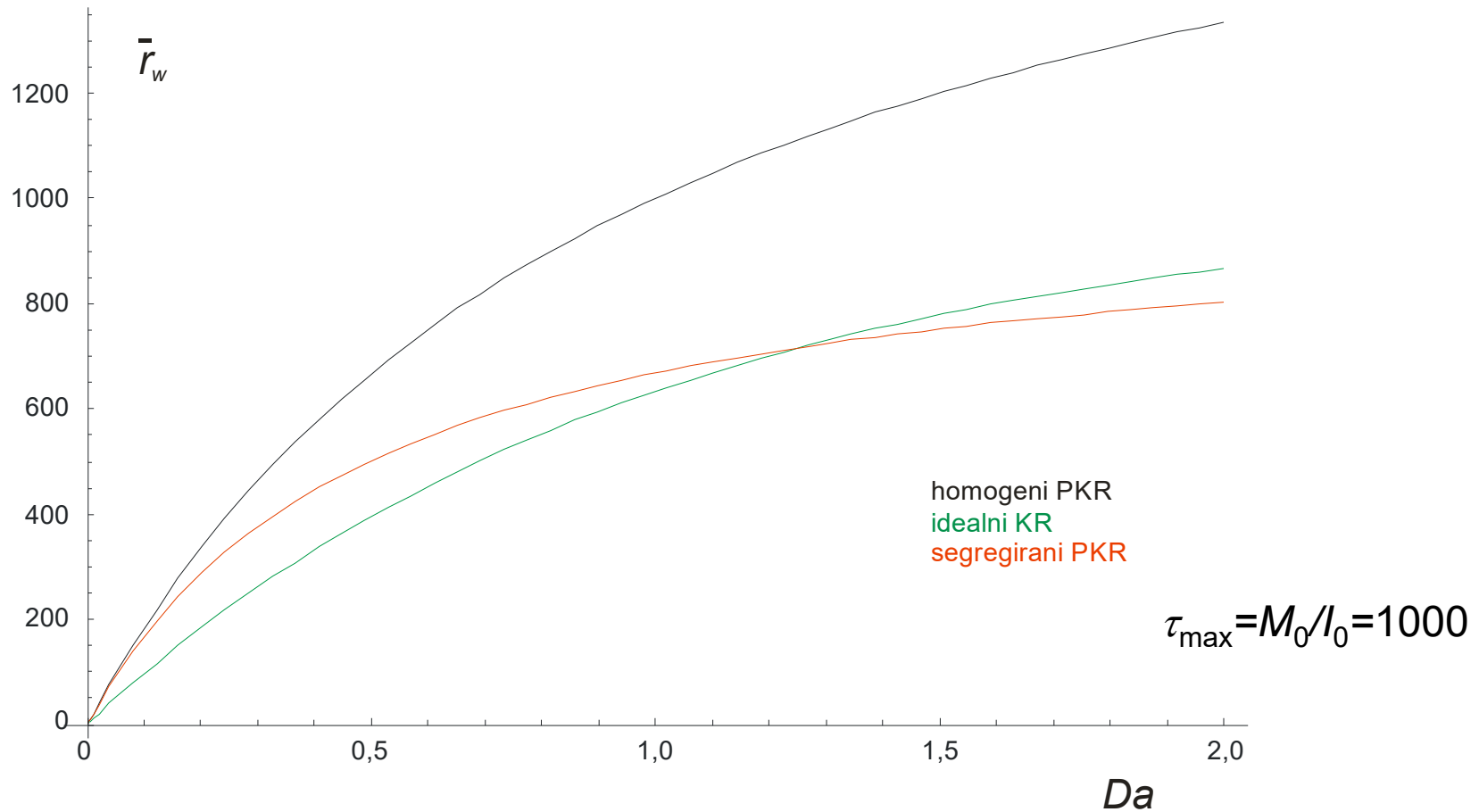
Idealna anionska polimerizacija

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Idealna anionska polimerizacija

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Idealna anionska polimerizacija

$p = \text{konst}$

$$r_n(\text{SPKR}) = r_n(\text{HPKR}) = r_n(\text{IKR})$$

$$r_w(\text{HPKR}) > r_w(\text{SPKR}) > r_w(\text{IKR})$$

$Da = \text{konst}$

(ili $\theta = \text{konst}$)

$$r_n(\text{IKR}) > r_n(\text{SPKR}) = r_n(\text{HPKR})$$

$$r_w(\text{HPKR}) = \text{najveći}$$

$$\text{za male } Da \quad r_w(\text{SPKR}) > r_w(\text{IKR})$$

$$\text{za velike } Da \quad r_w(\text{SPKR}) < r_w(\text{IKR})$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Stupnjevita polimerizacija tipa AB

$$P_r = P_{1,0} \int_0^{\infty} (1-p)^2 p^{r-1} \frac{1}{\theta} \exp\left(-\frac{t}{\theta}\right) dt$$

Raspodjela u SPKR

$$p = \frac{kP_{1,0}\theta}{1 + kP_{1,0}\theta}$$

Veza konverzije i vremena zadržavanja
u elementu fluida

$$Da = kP_{1,0}\theta$$

Damköhlerova značajka

$$\bar{r}_n = \frac{Da}{\exp(1/Da)E_1(1/Da)}$$

Prosjeci

$$\bar{r}_w = 1 + 2Da$$

$$E_1(x) = \int_x^{\infty} \frac{\exp(-t)}{t} dt$$

Eksponencijalni integral –
dade se izračunati

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR
Stupnjevita polimerizacija tipa AB

Prosjeci, SPKR

$$\bar{r}_n = \frac{Da}{\exp(1/Da)E_1(1/Da)}$$
$$\bar{r}_w = 1 + 2Da$$

Prosjeci, HPKR

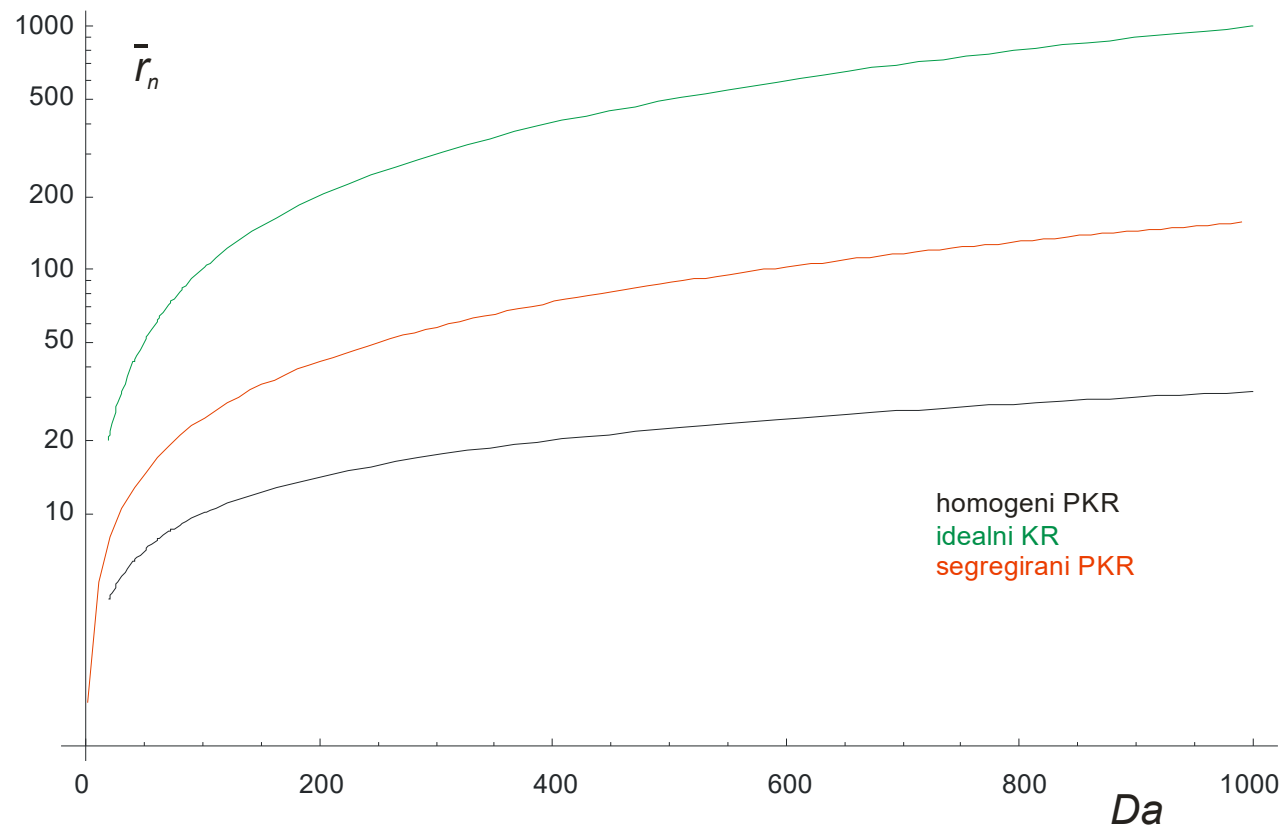
$$\bar{r}_n = \frac{2Da}{\sqrt{1+4Da-1}}$$
$$\bar{r}_w = 1 + 2Da$$

Prosjeci, IKR

$$\bar{r}_n = 1 + Da$$
$$\bar{r}_w = 1 + 2Da$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR Stupnjevita polimerizacija tipa AB

Najšira raspodjela u HPKR

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Stupnjevita polimerizacija tipa AB

$p = \text{konst}$

$$r_n(\text{SPKR}) = r_n(\text{HPKR}) = r_n(\text{IKR})$$

$$r_w(\text{HPKR}) > r_w(\text{SPKR}) > r_w(\text{IKR})$$

$Da = \text{konst}$

(ili $\theta = \text{konst}$)

$$r_n(\text{IKR}) > r_n(\text{SPKR}) > r_n(\text{HPKR})$$

$$r_w(\text{IKR}) = r_w(\text{SPKR}) = r_w(\text{HPKR})$$

HPKR daje najšire raspodjele

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Radikalska polimerizacija

Jednostavan slučaj – zanemaruju se:

- utrošak monomera inicijacijom
- reakcije prijenosa
- gel-efekt i drugi fizikalni efekti

$$d = \frac{k_t R}{k_p M_0}$$

Omjer brzine terminacije i brzine propagacije
uz ulaznu koncentraciju monomera

(invert kinetičke duljine lanca za ulaznu koncentraciju monomera)

$$\xi = \frac{k_{tc}}{k_{tc} + k_{td}}$$

Udio terminacije kombiniranjem u ukupnoj terminaciji

$$P_r = M_0 d \int_0^{\infty} \left\{ \left[\frac{\xi/2(1+dr) + (1-\xi)}{r} \right] \left[\frac{1}{1+d} \right]^r - \left[\frac{\xi/2(1+dr/(1-p)) + (1-\xi)}{r} \right] \left[\frac{1-p}{1+d-p} \right]^r \right\} \frac{1}{\theta} \exp\left(-\frac{t}{\theta}\right) dt$$

Raspodjela koncentracija

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Radikalna polimerizacija

$$p = (1 + d)[1 - \exp(-Da)] \quad \text{Mjesna (lokalna) konverzija}$$

$$\bar{p} = (1 + d) \frac{Da}{1 + Da} \quad \text{Srednja konverzija}$$

$$\bar{r}_n = \frac{1 + d - p}{d(1 - \xi/2)} \quad \text{Prosjeci raspodjele}$$

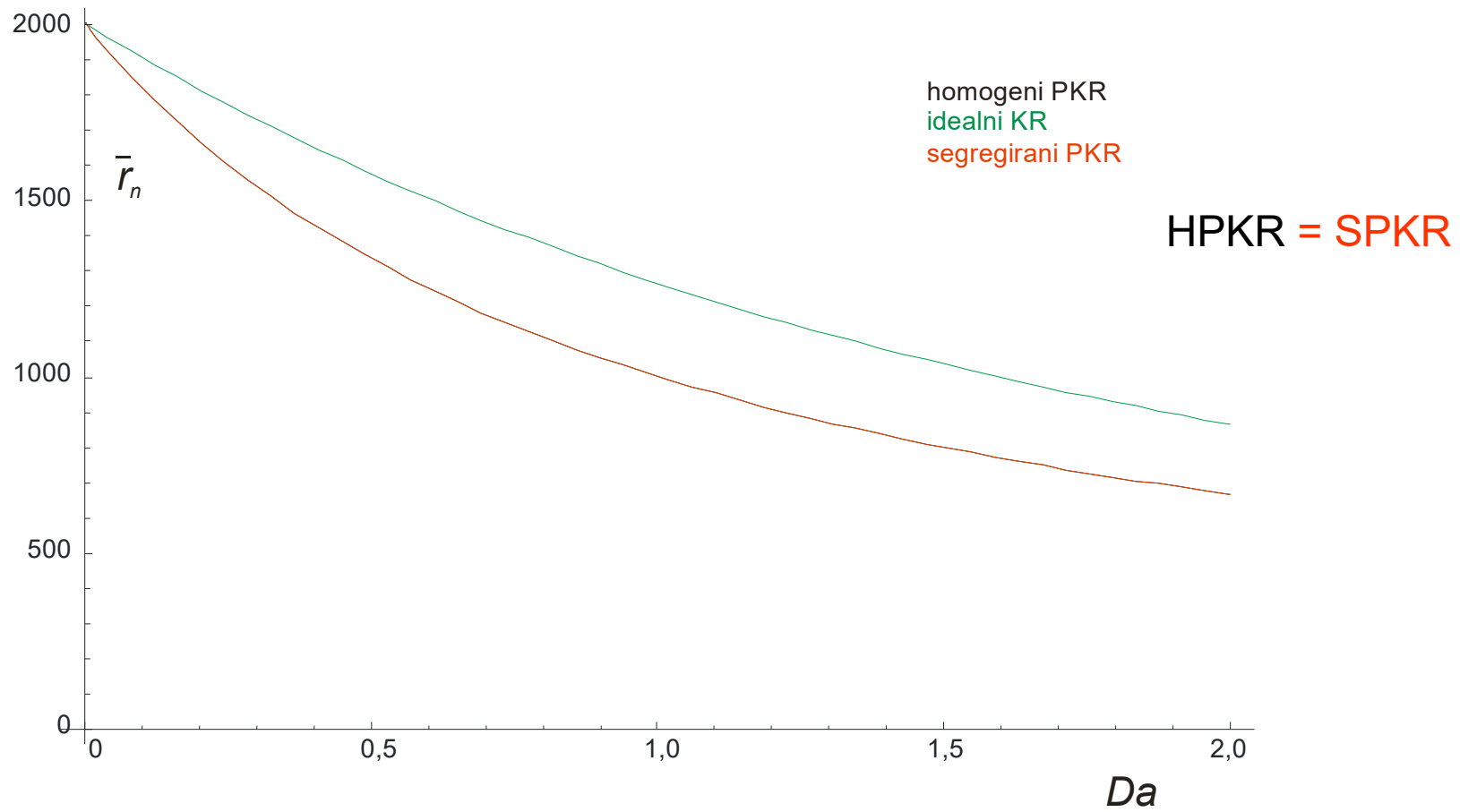
$$\bar{r}_w = 1 + \xi + \frac{2 + \xi}{d} \frac{1 + d(1 - p)}{1 + d + p}$$

$$\bar{r}_n = \frac{1 + d}{d(1 - \xi/2)} \frac{1}{1 + Da}$$

$$\bar{r}_w = 1 + \xi + \frac{2 + \xi}{d} \frac{1 + (1 - d)Da}{1 + 2Da}$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR Radikalska polimerizacija

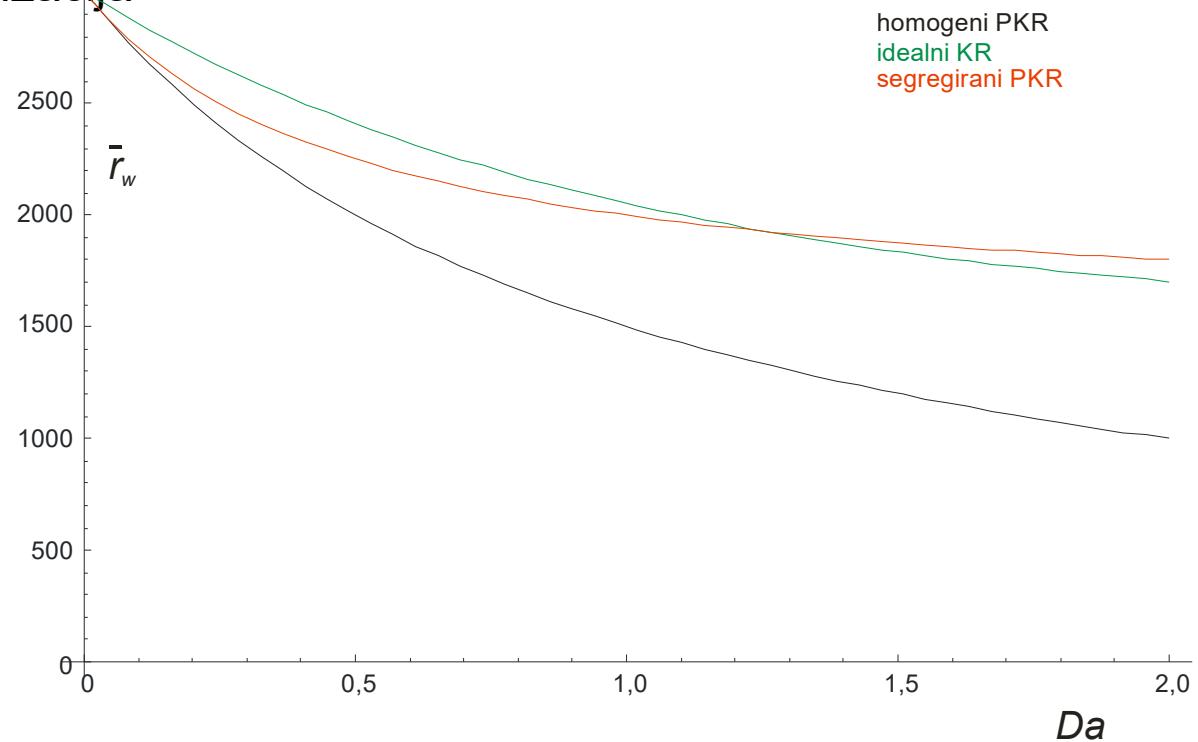

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

SEGREGIRANI PROTOČNI KOTLASTI REAKTOR

Radikalska polimerizacija

Najuže raspodjele u HPKR! Segregacija znatno širi raspodjelu pri duljim vremenima zadržavanja (ili Da)

Općenito: segregacija širi raspodjele kratkoživućih lanaca, a sužava one dugoživućih lanaca!

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR

Čepoliko, klipno, “idealno” strujanje

Čepoliko strujanje – turbulentni režim – dobro radijalno miješanje

$$\text{Re} = \frac{\rho v d}{\eta}$$

Velike viskoznosti – male Reynoldsove značajke → laminarno strujanje

Kinetički izrazi identični onima u idealnom kotlastom reaktoru, uz zamjenu vremenske varijable duljinskom!

$$x = vt \quad dx = v dt$$

Primjer: Brzina nestajanja monomera kod stupnjevite polimerizacije tipa AB

$$\frac{dP_1}{dt} = -2kP_1P$$

IKR

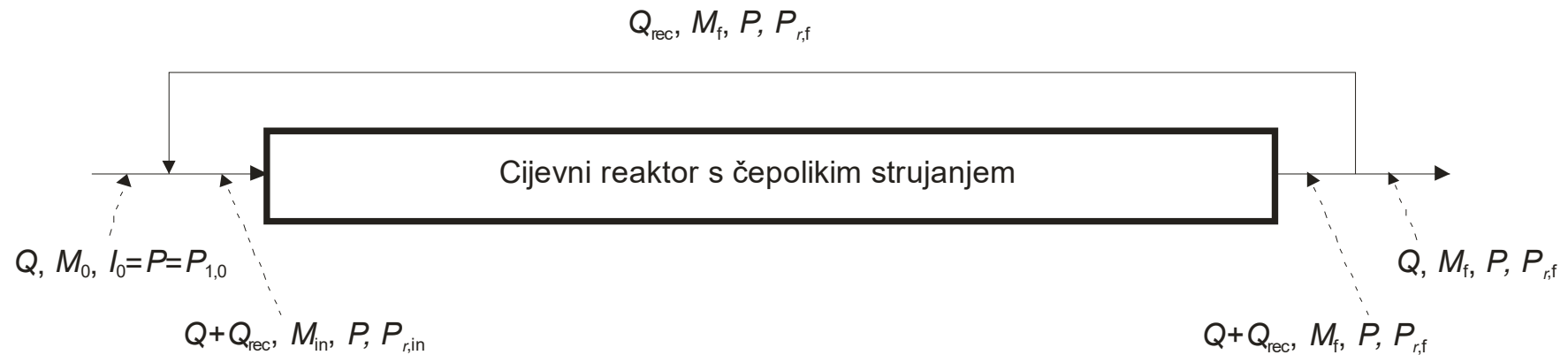
$$v \frac{dP_1}{dx} = -2kP_1P$$

ICR

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR S RECIRKULACIJOM

Čepoliko, klipno, "idealno" strujanje

Idealna anionska polimerizacija

$$q = \frac{Q_{rec}}{Q} \quad \text{Recirkulacijski omjer}$$

$q=0 \rightarrow \text{ICR}; q=\infty \rightarrow \text{PKR}$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR S RECIRKULACIJOM

Čepoliko, klipno, “idealno” strujanje

$$t = \frac{V}{Q + Q_{rec}} = \frac{\theta}{1 + q}$$

Vrijeme potrebno da rastući lanac
jednokratno prođe
kroz reaktor

Raspodjela vremena zadržavanja – diskretna – višekratnici t

$$d\tau = kMdt$$

$$\tau = \int_0^t kMdt$$

Transformirano vrijeme kao parametar
povezan s konverzijom

Koliko je transformirano vrijeme?

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR S RECIRKULACIJOM

Čepoliko, klipno, "idealno" strujanje

$$M_{in} = M_0 \left(\frac{Q}{Q + Q_{rec}} \right) + M_f \left(\frac{Q_{rec}}{Q + Q_{rec}} \right) \quad \text{Ulazna koncentracija monomera}$$

$$M_{in} = \frac{M_0 + qM_f}{1 + q} \quad \text{Ulazna koncentracija monomera}$$

$$M_f = M_{in} \exp(-I_0 kt) \quad \text{Promjena koncentracije monomera po jednom prolasku kroz reaktor}$$

Sustav dviju jednadžbi s dvjema nepoznanicama

$$M_f = \frac{M_0 \exp(-I_0 kt)}{(1 + q) - q \exp(-I_0 kt)} \quad \text{Rješenje izlazne koncentracije monomera}$$

$$M(t') = \frac{M_0 \exp(-I_0 kt')}{(1 + q) - q \exp(-I_0 kt)} \quad \text{Koncentracijski profil}$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR S RECIRKULACIJOM

Čepoliko, klipno, "idealno" strujanje

$$\tau = \int_0^t \frac{kM_0 \exp(-I_0 kt')}{(1+q) - q \exp(-I_0 kt')} dt' \quad \text{Transformirano vrijeme}$$

$$\tau = \frac{M_0}{I_0} \frac{1 - \exp(-I_0 kt)}{(1+q) - q \exp(-I_0 kt)} \quad \text{Rješenje integrala}$$

Na sličan se način dobiju koncentracijski profili polimernih lanaca bilo koje veličine

$$\mu_0 = I_0 \quad \text{Momenti raspodjele}$$

$$\mu_1 = I_0 [1 + (1+q)\tau]$$

$$\mu_2 = I_0 \{1 + (1+q)[3\tau + (1+2q)\tau^2]\}$$

$$\bar{r}_n = 1 + (1+q)\tau \quad \text{Prosjeci raspodjele}$$

$$\bar{r}_w = \frac{1 + (1+q)[3\tau + (1+2q)\tau^2]}{1 + (1+q)\tau}$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR S RECIRKULACIJOM

Čepoliko, klipno, "idealno" strujanje

Bez recirkulacije: $q=0 \rightarrow$ Poissonova raspodjela

$$\bar{r}_n = 1 + \tau \quad \bar{r}_w = 1 + \tau + \frac{\tau}{1 + \tau}$$

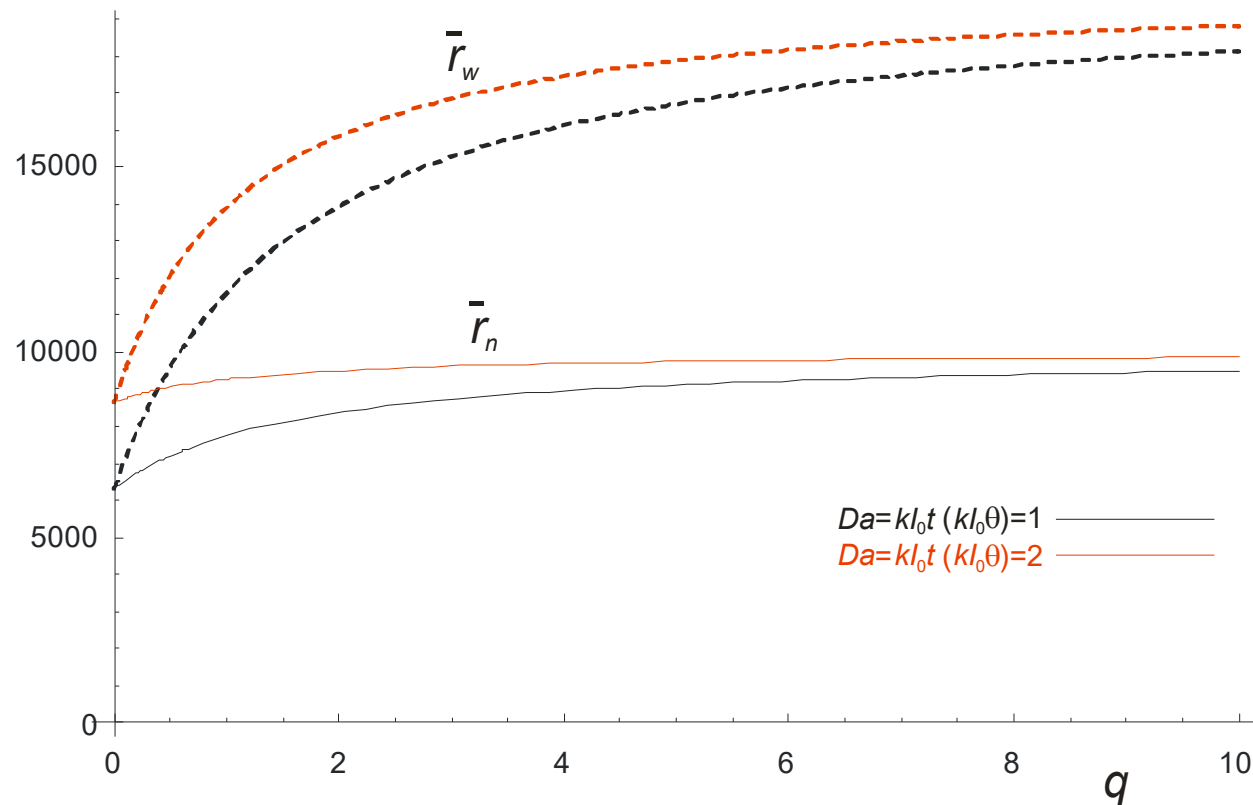
S potpunom recirkulacijom: $q \rightarrow \infty \rightarrow$ geometrijska raspodjela

$$\bar{r}_n = 1 + p \frac{M_0}{I_0} \quad \bar{r}_w = 1 + 2p \frac{M_0}{I_0}$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR S RECIRKULACIJOM

Čepoliko, klipno, "idealno" strujanje

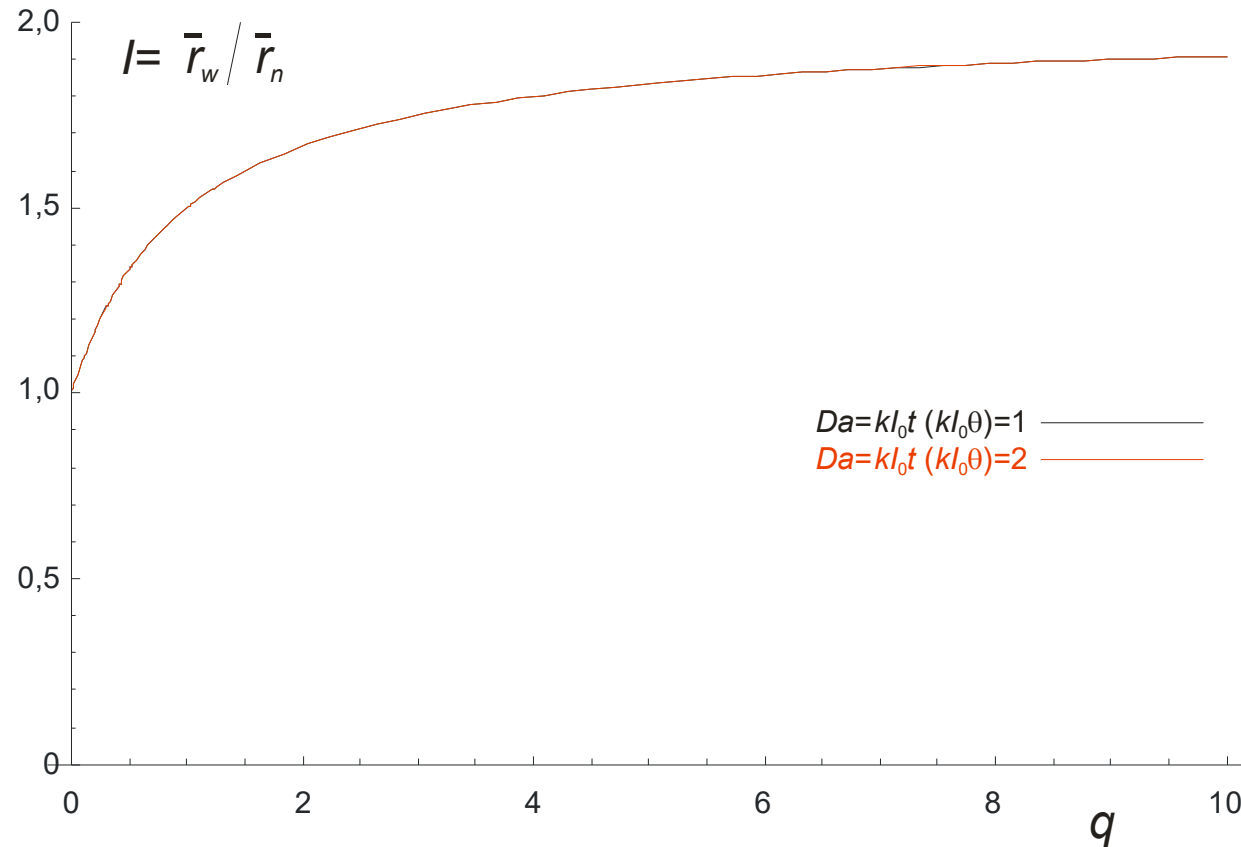
Molekulska masa raste i s omjerom recirkulacije i s vremenom zadržavanja (odnosno Damköhlerovom značajkom)

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR S RECIRKULACIJOM

Čepoliko, klipno, "idealno" strujanje

Disperznost raste s omjerom recirkulacije, ali ne ovisi o vremenu zadržavanja (Damköhlerovoj značajki) za velike M_0/I_0

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR U LAMINARNOM REŽIMU

$$v(r) = 2\bar{v} \left[1 - \left(\frac{r}{R} \right)^2 \right]$$

Radijalni profil brzina

$$\frac{4r\bar{v}}{R} = 0$$

Maksimalna brzina u osi cijevi

$$v_{\max}(r=0) = 2\bar{v}$$

Maksimalna brzina dvostruko veća od srednje

Zanemarit će se aksijalna difuzija!

$$Q = v(r)2\pi r dr$$

Protok fluida kroz prstenasti element

$$Q = \bar{v}R^2\pi$$

Protok fluida kroz cijelu cijev

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR U LAMINARNOM REŽIMU

Pretpostavit će se stalna gustoća!

$$f(t)dt = \frac{v(r)2rdr}{\bar{v}R^2}$$

Udio materijala s vremenom zadržavanja t je omjer dvaju protoka

$$\frac{v(r)}{\bar{v}} = \frac{\theta}{t}$$

Brzine su obrnuto razmjerne vremenima zadržavanja

$$f(t)dt = \frac{\theta 2rdr}{tR^2}$$

Treba još zamijeniti omjer radijusa omjerom vremena zadržavanja!

$$\left(\frac{r}{R}\right)^2 = 1 - \frac{v(r)}{2\bar{v}}$$

Profil brzina za Newtonovske fluide

$$\left(\frac{r}{R}\right)^2 = 1 - \frac{\theta}{2t}$$

Uvrštavanje omjera brzina

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR U LAMINARNOM REŽIMU

$$\frac{2rdr}{R^2} = \frac{\theta dt}{2t^2} \quad \text{Nakon diferenciranja}$$

$$f(t)dt = \frac{\theta^2 dt}{2t^3} \quad \text{Nakon uvrštavanja željena relacija}$$

Minimalno vrijeme zadržavanja je dvaput manje od srednjega
(na osnovi laminarnoga profila)

$$f(t)dt = 0 \quad \text{za} \quad t < \theta/2$$

$$F(t) = \int_{\theta/2}^{\infty} \frac{\theta^2 dt}{2t^3} = \frac{2}{\theta^2} - \frac{1}{2t^2} \quad \text{Kumulativna raspodjela vremena zadržavanja
(preferirani oblik)}$$

za $t \rightarrow \infty$ normalizirani oblik kumulativne raspodjele mora težiti jedinici

Dobiva se, međutim:

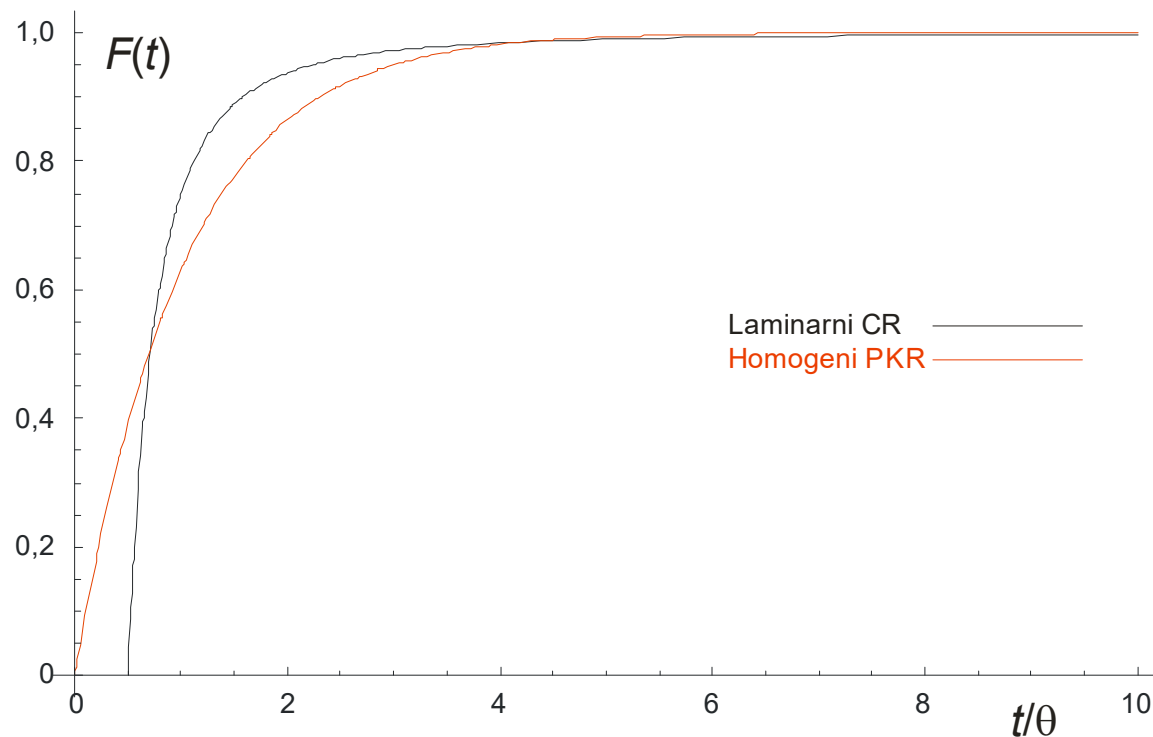
$$\lim_{t \rightarrow \infty} F(t) = \frac{2}{\theta^2}$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR U LAMINARNOM REŽIMU

$$F(t) = 1 - \frac{1}{4(t/\theta)^2} \quad \text{Normalizirani oblik kumulativne raspodjele}$$

$$f(t)dt = \frac{1}{t^3} dt \quad \text{Nakon diferenciranja}$$

Usporedba
raspodjela
vremena
zadržavanja

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR U LAMINARNOM REŽIMU

$$\eta = m \left(\frac{dv}{dy} \right)^{n-1} = m \gamma^{n-1}$$

Ne-Newtonovski fluidi:
Ovisnost viskoznosti o brzini smicanja
Empirijski model potencija

$n=1$ Newtonovski fluidi

$n \neq 1$ Ostwald-de Waelleovi fluidi – većina polimernih fluida

$n < 1$, viskoznost se smanjuje s brzinom protjecanja,
pseudoplastični fluidi, *shear thinning* (polimerne otopine)

$n > 1$, viskoznost se povećava s brzinom protjecanja,
dilatantni fluidi, *shear thickening* (guste suspenzije)

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR U LAMINARNOM REŽIMU

$$v(r) = \frac{3n+1}{n+1} \bar{v} \left[1 - \left(\frac{r}{R} \right)^{\frac{n+1}{n}} \right] \quad \text{Profil brzina}$$

Diferencijalna raspodjela vremena zadržavanja

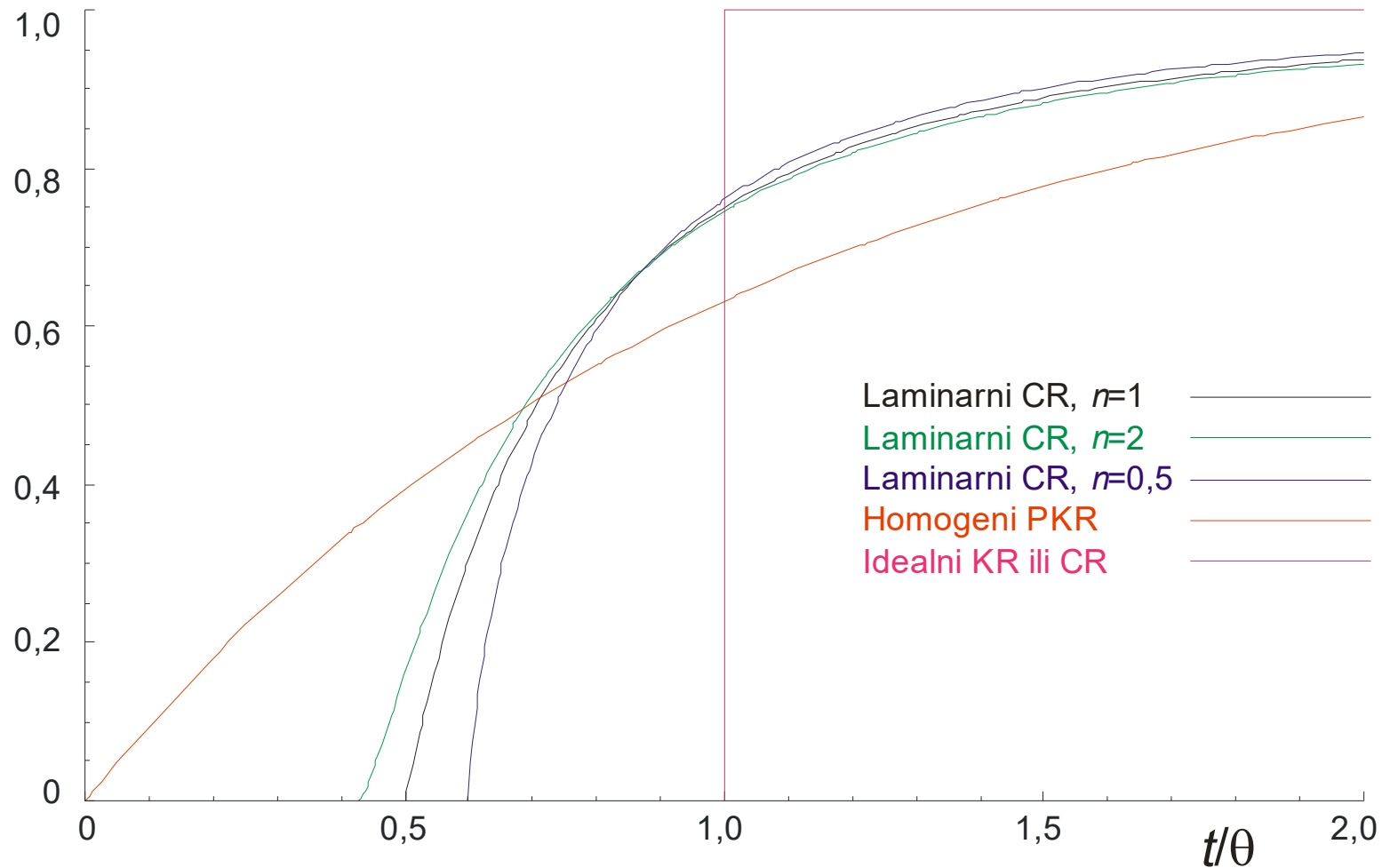
$$f(t)dt = 0 \quad \text{za} \quad t < \theta \frac{n+1}{3n+1}$$
$$f(t)dt = \frac{2n}{3n+1} \left(1 - \frac{n+1}{3n+1} \frac{t}{\theta} \right)^{\frac{n-1}{n+1}} \quad \text{za} \quad t > \theta \frac{n+1}{3n+1}$$

Kumulativna raspodjela vremena zadržavanja

$$F(t) = 0 \quad \text{za} \quad t < \theta \frac{n+1}{3n+1}$$
$$F(t) = \left(1 - \frac{n+1}{3n+1} \frac{1}{(t/\theta)} \right)^{\frac{2n}{n+1}} \left(1 + \frac{2n}{3n+1} \frac{1}{(t/\theta)} \right) \quad \text{za} \quad t > \theta \frac{n+1}{3n+1}$$

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR U LAMINARNOM REŽIMU

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

CIJEVNI REAKTOR U LAMINARNOM REŽIMU

Primjer raspodjele za Newtonovske fluide u laminarnom cijevnom reaktoru

$$\bar{r}_n = \frac{1}{1 - Da + Da^2 / 2 \ln(1 + 2/Da)} \quad Da = kI_0\theta$$

$$\bar{r}_w = 1 + 2Da$$

PROBLEMI

Beskonačna vremena zadržavanja uz stijenku

Velike molekulske mase uz stijenku

Fouling (stvaranje naslaga) uz stijenku

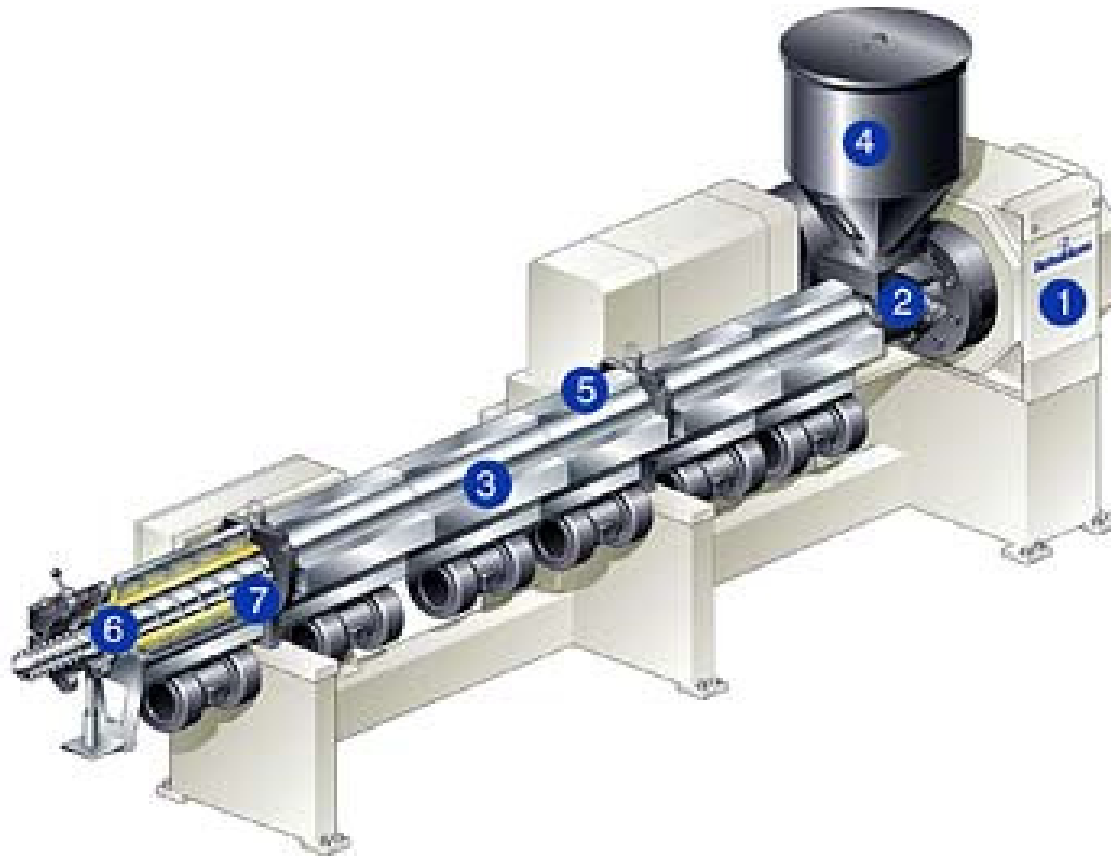
Naslage ometaju prijenos topline

Naslage se teže stvaraju na vertikalnim cijevima

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

REAKCIJSKI EKSTRUDER

Za reakcije modifikacije polimera
Za oblikovanje plastomera

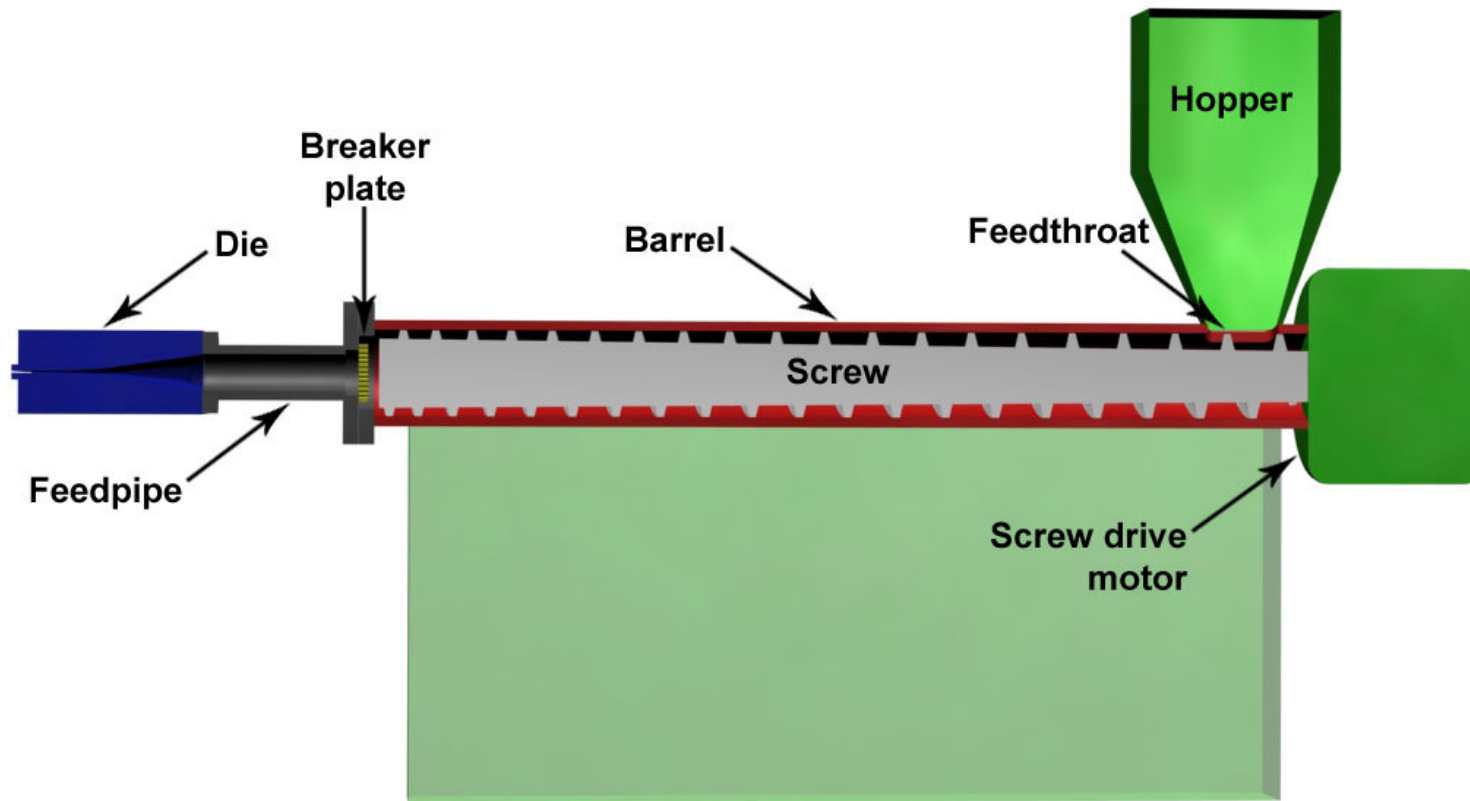

1. Pogonska jedinica
2. Ulaz u cilindar
3. Regulacija temperature
4. Jedinica za dobavu
5. Odsisavanje
6. Cilindar
7. Pužni vijak

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

REAKCIJSKI EKSTRUDER

Za reakcije modifikacije polimera
Za oblikovanje plastomera

POLIMERIZACIJSKI REAKTORI

POLUKONTINUIRANE KONFIGURACIJE

KASKADE REAKTORA

ITD...